

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא מציעא מד

עניין: הזהב קונה את הכסף

שיר השירים פרק א'

(יא) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף:

רש"י

(יא) תורי זהב נעשה לך. נמלכנו אני וזית דיני לפני נא פרעה שאשיאלנו ואחזק את לבו לרדוף אחריך עם כל שנה גנוי אולרומיו כדי שנעשה לך מורי קישוטי הזהב: עם נקודות הכסף. שהיה צריך כבר שהולאת ממלכתי, שגדולה היתה צימת היס מצימת ממלכתי:

הגר"א משלי טז, טז

(טז) קנה חכמה מה טוב מחרוץ. כי החכמה היא נעלמת מעין כל חי, והיא נגבלת על ידי הבינה, ומחמת הבינה יכול האדם להסבירה, והבינה נכללת בחכמה, אך בהעלם. וכן החילוק בין כסף לזהב, שהכסף נכלל בהזהב, אך בהעלם, והזהב אינו להוצאה רק גנוז באוצרותיו, אבל לא נתנה להוצאה, וכסף הוא טבעא⁸³, לכן היא נבחרת איזה היא מטבע טובה, כמ"ש למעלה⁸⁴ "כסף נבחר וגו'". וידוע שהחכמה היא אחודות הפשוט, רק על ידי גבולי הבינה נחלקין. וזהו: קנה חכמה לשון יחיד מה טוב בעצם מחרוץ, וקנות לשון רבים, בינה נבחר מכסף, כלומר מהכסף נבחר היא נבחרת יותר.

הגר"א משלי כה, יא

(יא) תפוחי זהב במשכיות כסף וגו'. כמו התפוח של זהב ומחופה בכסף, הרואה שלא בעיון אינו רואה רק הכסף ולא את הזהב, אבל הרואה בעיון ובעינא פקיא, רואה שתחת הכסף שם יש זהב, כן המדבר דבר על אפניו שבתורה הוא פרד"ס⁴⁴, והמדבר שיהיה על כל האופנים, והיינו שיאמר דבר פשוט, ויהיה זה נכון גם לפי הסוד⁴⁵, הרי הוא ממש כתפוח של זהב והוא מחופה בכסף. ודימה הפשט לכסף, והסוד לזהב, כמו שפירשנו למעלה⁴⁶, שהכסף נצרך לכל להוצאה, אבל הזהב אינו נצרך רק לדבר יקר והיינו לעשירים, כן הפשט הוא נצרך לכל, אבל הסוד אינו רק לגדולים⁴⁷.

מי השילוח פרשת תולדות

האדם להם. וזה ג"כ ענין הגמ' (בבא מציעא מ"ד). מתני ליה רבי לר"ש בריה בילדותיה, הכסף קונה את הזהב, ובזקנותיה הזהב קונה את הכסף. היינו כי בילדות של האדם יש גודל תשוקה וחמדה לד"ת ועי"ז קונה את הזהב היינו ד"ת לאמיתם יקראו בשם זהב, וכסף היינו תשוקה וכסיפה. אבל בזקנה צריך האדם לבקש שלא יוסר ממנו החשק לד"ת, כי לעת הזקנה כל כחות התשוקה של האדם מתחלשין, ע"כ שינה לו הזהב קונה את הכסף, והוא תפלה שהתפלל לה' שע"י ד"ת יבא בלבו חשק להוספת עוד ד"ת, והוא למשל לאדם ששבע מאכילה ואעפ"כ אם בא לפניו מאכל טוב המאכל הזה ממשיך לו תאוה וחשק לאכול יותר, וכן הוא הענין בד"ת⁸. וזה שאנו מתפללין בכל יום, והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו, היינו שימתקו לנו הד"ת, שיהיה לנו בכל פעם תשוקה יותר אליהם. וזה פי' הפסוק (ויאל ב', כ"ו) ואכלתם אכול ושבוע וכפילת הלשון מורה על זה, דע"י האכילה יבא לך חמדה יותר והוא למשל לד"ת כמו שנתבאר.

פרי צדיק במדבר טז

הוא בקדושה. וזו ששמענו מרבינו ז"ל מאזיניאל על מא' הגמ' (ב"מ מ"ד). כנה לנו צילדוניך הכסף קונה את הזהב ומחור ומשנה לנו בזקנותך הזהב קונה את הכסף. היינו שציוני הילדות ימי הנעורים שאז נמלא התשוקה בלב האדם מחסד נעורים להקדושה והוא בחי' כסף. אבל הוא רק לתכלית שיקנה על ידה את הזהב היינו לקנות בנפשו בחי' היראה שמרומו בזהב כדוע. ובזקנותו שנה הזהב קונה את הכסף היינו שתכלית צירור של היראה שהוא בקדושה הוא דייקא בעת שכל חמדה השמחה בהתגלות והיינו שמחתי מתוך יראתי ואז נשלים הנפש בקדושה בשלימות כאשר נשלים זו קדושה בחי' ג' האבות הקדושים. וע"ז אומרים